

HEMŞİRELERDE BOYUN EĞİCİ DAVRANIŞLARIN MESLEKİ BENLİK SAYGISINA ETKİSİ

Impact of Submissive Behavior on Professional Self-Esteem in Nurses

Birgül CERİT¹, Emine Seda EVLER²

¹Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi, SBF., Hemşirelik Bölümü, Hemşirelik Esasları AD, BOLU, TÜRKİYE

²Kanuni Sultan Süleyman Eğitim ve Araştırma Hastanesi, Acil Sevis Kliniği, İSTANBUL, TÜRKİYE

ÖZ

ABSTRACT

Amaç: Bu çalışma, hemşirelerde boyun eğici davranışların mesleki benlik saygısına etkisinin incelenmesi amacıyla gerçekleştirilmiştir.

Gereç ve Yöntemler: Bu araştırma ilişkisel tarama modeli kullanılarak tanımlayıcı tipte yapılmıştır. Araştırma verileri Marmara Bölgesi'nde bir il merkezindeki eğitim araştırma hastanesinde görev yapan ve araştırmaya katılmaya gönüllü olan 203 hemşireden elde edilmiştir. Verilerin toplanmasında, "Kişisel Bilgi Formu", "Boyun Eğici Davranış Ölçeği (BEDÖ)" ve "Mesleki Benlik Saygısı Ölçeği (MBSÖ)" kullanılmıştır. Verilerin değerlendirilmesi sayı, yüzde, ortalama, standart sapma, Pearson korelasyon analizi ve regresyon analizi kullanılarak yapılmıştır.

Bulgular: Çalışmada yer alan hemşirelerin boyun eğici davranış düzeyine ilişkin toplam puan ortalaması 35.38 ± 7.772 ve mesleki benlik saygısı toplam puan ortalaması ise 76.13 ± 20.693 olarak hesaplanmıştır. Boyun eğici davranışın hemşirelerin mesleki benlik saygısını anlamlı şekilde yordamadığı belirlenmiştir ($t=-.213$, $p=.832$).

Sonuç: Araştırma sonucunda, hemşirelerde boyun eğici davranış düzeyi ortalamanın altında, mesleki benlik saygısı ise orta düzeyde belirlenmiştir. Boyun eğici davranışın hemşirelerin mesleki benlik saygısını yordayan bir faktör olmadığı ortaya çıkmıştır.

Anahtar Kelimeler: Boyun eğici davranış, hemşire, mesleki benlik saygısı

Objective: The aim of this study was to investigate the effect of submissive behavior on professional self-esteem in nurses.

Material and Methods: A descriptive type of research was conducted using relational screening model. The research data were obtained from 203 nurses working in an education and research hospital located in a city center in the Marmara Region and volunteering to participate in the research. In the collection of the data, "Personal Information Form", "Submissive Behavior Scale", and "Professional Self-Esteem Scale" were used. Data were evaluated using number, percentage, mean, standard deviation, Pearson correlation analysis and regression analysis.

Results: The total mean score of the nurses related to submissive behavior was found to be 35.38 ± 7.772 and a total mean score of professional self-esteem was found to be 76.13 ± 20.693 . As a result of the regression analysis, it was determined that the submissive behavior tendency was not a significant predictor the professional self-esteem of the nurses ($t=-.213$, $p=.832$).

Conclusion: The level of submissive behaviors of nurses was found to be below average and their professional self-esteem was found as average. It was determined that submissive behavior tendency did not predict the professional self-esteem of nurses.

Keywords: Submissive behavior, nurse, professional self-esteem

* Bu çalışma 5. Ulusal 1. Uluslararası Hemşirelikte Güncel Yaklaşımlar Kongresi 15-17 Kasım 2018, Sakarya'da sözel bildiri olarak sunulmuştur.

Yazışma Adresi / Correspondence:

Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, HE AD, BOLU, TÜRKİYE

Tel / Phone: +90 374 2534520

Geliş Tarihi / Received: 28.06.2020

ORCID NO: ¹0000-0003-0007-4205, ²0000-0002-7303-2594

Dr. Birgül CERİT

Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, HE AD, BOLU, TÜRKİYE

E-posta / E-mail: birgulcerit@yahoo.com.tr

Kabul Tarihi / Accepted: 21.12.2020

GİRİŞ

Benlik saygısı, kişinin kendini benimsemesi, sevmeye ve sevilmeye değer bulması, kendine güven ve saygı duymasıdır (1,2). Benlik saygısı bireyler arasındaki duygu, düşünce, geri dönüt ve davranışların belirleyicisi olarak kabul edilmektedir (3). Bireyin yaşantısında karşılaştığı sorunlarla baş edebilmesinde olumlu benlik saygısına sahip olması önemli bir unsurdur (4-6). Bununla birlikte olumlu benlik saygısı mesleki benlik saygısını da önemli düzeyde etkileyebilmektedir (7). Mesleki benlik saygısı bireyin alanına yönelik almış olduğu eğitimle başlayan ve mesleki kariyeri süresince önemli bir görev olarak gördüğü işiyle ilgili uygulamalarını gerçekleştirirken, birçok potansiyel tehlikeler karşısında yetkinlik duygusunu koruyabilme yeteneğidir (8). Diğer bir deyişle mesleki benlik saygısı, bireyin mesleğini ne kadar değerli ve önemli gördüğü ile ilişkilidir (7).

Sağlık hizmetlerinin etkili sunumunda hemşireler kilit role sahip olup bu rol hemşirelere önemli sorumluluklar yüklemektedir. Bu nedenle hemşirelerin mesleğini önemli görmesi, uygulamalarına ilişkin yeterlilik hissetmesi yani güçlü bir mesleki benliğe sahip olması gereklidir. İyi gelişmiş mesleki benlik saygısı güvenilir ve nitelikli hasta bakımının verilmesinde önemli rol oynamakla birlikte hemşirenin mesleki doyum sağlaması açısından da gereklidir (9). Mesleki uygulamalarını gerçekleştirirken hemşirenin rol ve sorumluluklarını yerini getirilebilme düzeyi ve kişilerarası iletişim becerisi mesleki benlik saygısını biçimlendirebilmektedir (10-11). Bununla birlikte boyun eğici davranışa sahip olmanın da hemşirelerin mesleki benlik saygısına yansımaları olabilir.

Boyun eğici davranış kişinin kendi duygu, düşünce ve ihtiyaçlarını reddetmesi, kişisel haklarına önem vermemesi ya da bu haklarının başkaları tarafından ihlal edilmesine izin vermesi olarak tanımlanabilir (12,13). Bir anlamda boyun eğicilik verilen buyruğun içeriğini ya da sonuçlarını tartışmadan olduğu gibi uygulamaktır. Boyun eğicilik bir itaat ya da uyum

temelli davranıştan öte, bastırılmış bir kişilik özelliği olarak değerlendirilebilir (14). Boyun eğici davranış sergilemek kişinin benlik saygısını ve beraberinde mesleki benlik saygısını azaltabilir. Düşük benlik saygısı da kişinin kendini değersiz hissetmesine, özsaygısını yitirmesine, yetersizlik duygusu yaşamasına, sürekli olumsuz duygular göstermesine ve diğer bireyler tarafından daha fazla onay görme beklentisinde artışa neden olabilmektedir (15-17). Dolayısıyla benlik saygısının etkilenmesi, benlik saygısıyla paralel gelişen mesleki benlik saygısına (8) da olumsuz yansiyabilir.

Hemşirelerin sağlık bakım hizmetlerini yürütürken boyun eğici davranışlara sahip olmaması önemlidir. Bu eğilimi göstermeyen hemşireler; hasta ile daha etkin iletişim kurabilir, hastayı ve yakınlarını bakıma dahil edebilir, hemşirelik rollerini aktif olarak gerçekleştirebilir, bütüncül ve istedik sağlık bakımını nitelikli şekilde sağlayabilirler (18). Bununla birlikte hemşireler atılgan davranış özellikleri sergileyebilir, mesleki otonomilerini ve mesleki benlik saygılarını da koruyabilirler. Güçlü bir mesleki benlik saygısı hemşirelik bakımının kalitesini artırırken mesleğe bağlılık ve mesleğin gelişimine de olumlu katkı sağlayabilir (19). Dolayısıyla hem konunun önemi hem de ülkemizde hemşirelerde boyun eğici davranışların mesleki benlik saygısına etkisini inceleyen bir çalışmaya rastlanılmamış olması nedeniyle bu çalışma gerçekleştirilmiştir.

Araştırmanın amacı; bu çalışma hemşirelerde boyun eğici davranışların mesleki benlik saygısına etkisini incelemektir. Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır: Hemşirelerin boyun eğici davranışları yerine getirme düzeylerine ilişkin görüşleri nedir? Hemşirelerde mesleki benlik saygısı düzeyi nedir? Hemşirelerde boyun eğici davranış ile mesleki benlik saygısı arasında ilişki var mıdır? Hemşirelerde boyun eğici davranış mesleki benlik saygısını yordamakta mıdır?

GEREÇ VE YÖNTEM

Araştırmanın Tipi: Bu araştırma ilişkiyel tarama modeli kullanılarak tanımlayıcı tipte yapılmıştır.

Araştırmanın Yapıldığı Yer: Araştırma Marmara Bölgesi'nde bir ilde bulunan eğitim araştırma hastanesinde gerçekleştirilmiştir.

Araştırmanın Evreni ve Örnekleme: Araştırmanın evrenini bir eğitim araştırma hastanesinde çalışan 773 hemşire oluşturmaktadır. Literatürde evrenin 800 kişi olduğu durumlarda örneklem hacminin 260 kişi olacağı belirtilmektedir (20). Bu nedenle bu çalışmanın örneklemini 260 hemşire oluşturmuştur. Ancak verilerin toplanması için beklenen bir aylık süre içinde 57 hemşireden anketlerin geri dönüşünün sağlanamaması ve anketleri doldurmak istemediklerini beyan etmeleri üzerine çalışma 203 hemşire ile tamamlanmıştır.

Araştırmaya katılan hemşirelerin; yaş ortalamasının 25.95±5.182 (aralık19-50) olduğu, çoğunun (%75.9) kadın, bekar (%70.9) ve lisans mezunu olduğu (%74.4) belirlenmiştir. Katılımcıların çoğunun hemşirelik mesleğini isteyerek seçtiği (%72.9), yarısının 1-5 yıllık mesleki kıdeme sahip olduğu (% 51.2) ve yarıya yakınının kliniklerde görev yaptığı (%48.3) tespit edilmiştir (Tablo 1).

Verilerin Toplanması: Araştırma verileri 1-30 Eylül 2018 tarihleri arasında, araştırmaya katılmaya gönüllü olan hemşirelerden Kişisel Bilgi Formu, Boyun Eğici Davranışlar Ölçeği (BEDÖ) ve Mesleki Benlik Saygısı Ölçeği (MBSÖ) kullanılarak toplanmıştır.

Kişisel Bilgi Formu: Araştırmacılar tarafından literatür doğrultusunda hazırlanan (2,9, 21, 22) ve hemşirelerin yaş, cinsiyet, medeni durum, eğitim düzeyi, meslekte toplam çalışma süresi, mesleği isteyerek seçme durumu ve çalıştığı birimden oluşan yedi soruluk bir ankettir.

Boyun Eğici Davranışlar Ölçeği (BEDÖ): Gilbert ve Allan tarafından (1994) geliştirilen ve orijinal adı Submissive Acts Scale (SAS) olan ölçeğin Boyun Eğici

Davranışlar Ölçeği olarak Türkçe uyarlama çalışması Şahin ve Şahin tarafından yapılmıştır (23).

Tablo 1: Hemşirelerin tanımlayıcı özellikleri (n= 203)

Özellikler	Sayı	%
Yaş Ortalaması: 25.95±5.182 (range 19-50)		
Cinsiyet		
Kadın	154	75.9
Erkek	49	24.1
Medeni Durum		
Evli	59	29.1
Bekar	144	70.9
Eğitim Düzeyi		
Lise	29	14.3
Önlisans	13	6.4
Lisans	151	74.4
Lisansüstü	10	4.9
Mesleği İsteyerek Seçme Durumu		
Evet	148	72.9
Hayır	55	27.1
Mesleki Kıdem		
1 yıldan az	67	33.0
1-5 yıl	104	51.2
6-10 yıl	11	5.4
10 yıl üzeri	21	10.3
Çalıştığı Birim		
Klinik	98	48.3
Acil	76	37.4
Yoğun Bakım Birimi	29	14.3
Toplam	203	100

Boyun eğici sosyal davranışları değerlendiren ölçek 16 maddeden oluşmaktadır. Ölçekte "Başkalarının beni eleştirmesine ve aşağılamasına izin verir, kendimi savunmam; konuşmaya çalışırken birisi lafımı ağzımdan alıp konuşmayı sürdürürse, ben susarım; küçük hatalarım yüzünden sürekli özür dilerim..." gibi maddeler yer almaktadır. Bu maddelerin her biri 1-5 arasında (1= Hiç yapmam, 5= Her zaman yaparım), 5'li likert tipi puanlama esasına göre değerlendirilmektedir.

Ölçekten en düşük 16, en yüksek 80 puan alınmaktadır. Ölçekten alınan puanın yüksek olması daha fazla boyun eğici davranışa işaret etmektedir. Ölçeğin kesim noktası bulunmamaktadır. Şahin ve Şahin'in çalışmasında ölçeğin Cronbach α değeri .89 olarak bulunmuştur (23). Bu çalışmada ise ölçeğin Cronbach α değeri .78 belirlenmiştir.

Mesleki Benlik Saygısı Ölçeği (MBSÖ): Arıcak (1999) tarafından geliştirilen ölçek, bir mesleği tercih etmiş, bir alanda mesleki eğitim gören ya da bir mesleği icra eden bireylerin ilgili mesleğe olan saygı tutumlarını ölçmek amacıyla kullanılmaktadır. Ölçek 30 madde olup, "Kendimi sahip olduğum mesleğimden daha iyi mesleklere layık görüyorum; mesleğim benim için çok önemli, mesleğimi kişiliğime uygun bulmuyorum..." gibi maddeleri içermektedir. Bu maddeler 1-5 arasında (1= kesinlikle katılmıyorum, 5= Tamamen katılıyorum) ve 5'li likert tipi puanlama esasına göre değerlendirilmektedir. Ölçekte ters kodlanan 16 madde bulunmaktadır. Ölçekten en düşük 30, en yüksek 150 puan alınmaktadır. Puanının yüksek olması mesleki benlik saygısının yüksek olduğunu göstermektedir. Ölçeğin kesim noktası bulunmamaktadır. Arıcak'ın çalışmasında ölçeğin Cronbach α değeri .93 olarak bulunmuştur (24). Bu çalışmada ölçeğin Cronbach α değeri .93 belirlenmiştir.

Verilerin Değerlendirilmesi: Hemşirelerin tanımlayıcı özelliklerine ilişkin verilerin değerlendirilmesinde sayı, yüzde, boyun eğici davranış ve mesleki benlik saygısı düzeyinin belirlenmesinde ortalama ve standart sapma değerleri kullanılmıştır. Bu çalışmada kullanılacak olan istatistiksel analize karar verebilmek için verilerin normal dağılıma uygunluğu Kolmogorov-Smirnov testi ile incelenmiştir. Analiz sonuçları verilerin normal dağılım gösterdiğini ortaya koymaktadır (MBSÖ için K-S= 0.548, p= 0.924; BEDÖ için K-S= 0.922; p= 0.363). Bu sonuca dayalı olarak hemşirelerde boyun eğici davranış ve mesleki benlik saygısı arasındaki ilişkinin belirlenmesinde Pearson korelasyon analizi, boyun eğici davranışın hemşirelerin mesleki benlik

saygısını yordamasına ilişkin ise regresyon analizi kullanılmıştır.

Araştırmanın Etik Yönü: Araştırmanın uygulanması için araştırmanın yapıldığı hastaneden resmi yazılı izin, etik kurul izni (İstanbul SBÜ Kanuni Sultan Süleyman Eğitim ve Araştırma Hastanesi Etik Kurulu, tarih: 01.08.2018; sayı: 2018/07), ölçeklerin kullanımı için yazarlardan e-mail yolu ile izin ve katılımcılardan sözel aydınlatılmış onam alınmıştır.

BULGULAR

Tablo 2'de hemşirelerin boyun eğici davranış ve mesleki benlik saygısı düzeyine ilişkin puan ortalamaları yer almaktadır. Buna göre hemşirelerin boyun eğici davranış gösterme düzeyine ilişkin toplam puan ortalaması 35.38 ± 7.772 (aralık: 17-58), mesleki benlik saygısı toplam puan ortalaması ise 76.13 ± 20.693 (aralık: 31-135) olarak belirlenmiştir. Buna göre hemşirelerin boyun eğici davranış düzeyinin ortalamasının altında, mesleki benlik saygısının ise orta düzeyde olduğu ifade edilebilir.

Tablo 2: Hemşirelerin BEDÖ ve MBSÖ puan ortalamaları (n= 203)

Ölçekler	X±SS	Ölçekten	Ölçek
		Min-Max	Toplam
		Puan	Puanı
BEDÖ	35.38±7.772	17-58	16-80
MBSÖ	76.13±20.693	31-135	30-150

BEDÖ: Boyun Eğici Davranış Ölçeği, MBSÖ: Mesleki Benlik Saygısı Ölçeği

Hemşirelerde boyun eğici davranış ile mesleki benlik saygısı arasındaki ilişkiyi belirlemek için yapılan korelasyon analizi sonuçları Tablo 3'te sunulmuştur. Tablo incelendiğinde, hemşirelerin boyun eğici davranış gösterme düzeyi ile mesleki benlik saygısı

arasında anlamlı bir ilişki olmadığı görülmektedir ($r=-.015$, $p=.832$).

Tablo 3: Hemşirelerde boyun eğici davranış ile mesleki benlik saygısı arasındaki ilişki

Değişkenler	Mesleki Benlik Saygısı
Boyun Eğici Davranışlar	-.015

$p>0.05$

Tablo 4: Mesleki benlik saygısı için regresyon sonuçları

Bağımsız Değişken	Mesleki Benlik Saygısı				
	B	SH	β	t	P
Boyun Eğici Davranışlar	-.040	.188	-.015	-.213	.832

F: .045 p: .832 R: .015 R²: .000

TARTIŞMA

Araştırmada hemşirelerin boyun eğici davranış düzeyi ortalamanın altında belirlenmiştir (Tablo 2). Uzuner'in (25) yönetici hemşirelerle yaptığı çalışmada hemşirelerin boyun eğici davranış gösterme durumu bu çalışmanın sonucundan farklı olarak orta düzeyde saptanmıştır. Boyun eğici davranışlar bireylerin özgüvenini, atılganlık düzeyini, otonomisini, ekip içi iletişimini, mesleki doyumunu ve uygulamalarını etkileyebilmekte ve tükenmişlik yaşamasına neden olabilmektedir (2,26,27). Hemşirelerin sağlık bakım hizmeti sunarken mesleki uygulamalarını, bakım verdiği hastanın savunuculuğunu yapabilmesi ve ekip içinde kendini ve düşüncelerini rahatlıkla ifade edebilmesi hemşirelik hizmetlerinin niteliği açısından önemlidir. Bu bağlamda, bu çalışmada hemşirelerin boyun eğici davranış düzeyinin ortalamanın altında olması olumlu olarak değerlendirilebilir.

Araştırmada hemşirelerin mesleki benlik saygısı orta düzeyde belirlenmiştir (Tablo 2). Çetinkaya Uslusoy, Pahlı Gürdoğan ve Kurt'un (21) çalışmasında hemşirelerin mesleki benlik saygısı bu

Tablo 4'te boyun eğici davranışların hemşirelerin mesleki benlik saygısını yordama düzeyini belirlemek amacıyla yapılan regresyon analizi sonuçları verilmiştir. Regresyon analizinin anlamlılığına ilişkin t test sonuçları incelendiğinde, boyun eğici davranışın hemşirelerin mesleki benlik saygısı üzerinde anlamlı bir açıklayıcı olmadığı görülmektedir ($t=-.213$, $p=.832$).

çalışmadakinden yüksek bulunmuştur. Mesleki benlik saygısı bireyin mesleğini ne kadar önemli ve değerli gördüğünün ve mesleki benlik kavramından duyduğu gurur ve saygının derecesinin bir göstergesidir (21). Bu açıdan hemşirelerin olumlu mesleki benliğe sahip olmaları önemlidir. Ülkemizde yapılan bir çalışmada hemşirelerin mesleki benlik düzeyleri yüksek ve olumlu belirlenmiş olup, hemşirelerin benlik saygısı ile mesleki benlik düzeyleri arasında anlamlı ve pozitif bir ilişki tespit edilmiştir (22). Yapılan bir başka çalışmada da yine hemşirelerin mesleki benlik kavramı ile mesleki özerklik, benlik saygısı ve iş doyumunu arasında anlamlı ve pozitif bir ilişki olduğu belirlenmiştir (28). Mesleki benlik saygısı, mesleki benlik ve benlik saygısının önemli bir bileşenidir. Dolayısıyla mesleki özerkliğin ve bağlılığın sürdürülmesinde, iş doyumunu sağlamada ve bu paralelde hemşirelik bakımını yönetmede mesleki benlik saygısının düzeyi önemlidir. Bu çalışmada hemşirelerin mesleki benlik saygısının orta düzeyde olması hemşirelik bakımının yönetiminde istenilen performansı göstermelerini sınırlandırabilir.

Araştırmada boyun eğici davranışın hemşirelerin mesleki benlik saygısını anlamlı olarak yordamadığı

belirlenmiştir (Tablo 4). Mesleki benlik saygısının benlik saygısının bir uzantısı olduğu dikkate alındığında; literatürde benlik saygısı etkilendiğinde bireyin itaat etmeye başlayacağı ve dolayısıyla boyun eğici davranışların düşük benlik saygısı ile ilişkili olabileceği bununla birlikte artan benlik saygısının da bireyde özgüven duygusunu geliştirebileceği vurgulanmaktadır (2,25). Yapılan çalışmalar hemşirelerin klinik becerilerinin gelişmesinde, kendilerini olumlu değerlendirebilme ve başarılarıyla gurur duymalarında, hastalar ve meslektaşları ile etkin iletişim kurabilmelerinde, mesleki kimliklerinin gelişiminde, hasta bakımında daha iyi performans göstermelerinde, karşılaştıkları sorunlar karşısında başa çıkma yöntemlerini etkin kullanabilmelerinde, iş doyumunu sağlamalarında, mesleğe bağlılıkta ve kariyer geliştirmede yüksek benlik saygısının önemli olduğu belirlenmiştir (29-32). Sağlık bakım hizmetlerini yürütürken bir profesyonel olarak hemşirenin; mesleki bilgi ve beceri açısından donanımlı, liderlik özelliklerine sahip, etkili iletişim kurabilen, sorun çözme ve karar verebilme becerisine sahip ve verdiği kararların sorumluluğunu üstlenebilen (2), mesleki benlik saygısı yüksek bireyler olması beklenmektedir. Bu özellikler hemşirelik bakımının niteliği açısından önemlidir. Hemşirenin hasta bakımını ve diğer hemşirelik rollerini gerçekleştirirken bakımın kalitesini ve mesleki özerkliğini koruyabilmesi bakımından boyun eğici davranışlar göstermemesi, mesleğini önemli ve değerli görmesi gereklidir. Ancak bu çalışmada hemşirelerin mesleki benlik saygısının gelişiminde boyun eğici davranışların etkili bir faktör olmadığı ortaya çıkmıştır.

Araştırma sonucunda, boyun eğici davranışın hemşirelerin mesleki benlik saygısının anlamlı bir yordayıcısı olmadığı ortaya çıkmıştır. Hemşirelerin boyun eğici davranış düzeyi ortalamanın altında, mesleki benlik saygısı ise orta düzeyde belirlenmiştir. Bu sonuçlara dayalı olarak hemşirelerin görev yaptığı kurumlarda boyun eğici davranış eğilimlerini azaltacak

ve mesleki benlik saygısını artıracak, moral, motivasyon ve gelişimlerini güçlendirmeye dönük uygulamaların ve atılgan davranışlarının desteklenmesi önerilebilir.

Etik Kurul Onamı: İstanbul SBÜ Kanuni Sultan Süleyman Eğitim ve Araştırma Hastanesi Etik Kurulu, tarih: 01.08.2018; sayı: 2018/07.

Yazarların Katkısı: Birgül Cerit araştırmanın planlanması, verilerin toplanması, verilerin analizi, literatür taraması ve raporlama sürecini gerçekleştirmiştir. E. Seda Evler, verilerin toplanması, literatür taraması ve makalenin yazılması sürecine katkı sağlamıştır. Bütün yazarlar bu makalenin son halini onaylamaktadır.

Çıkar Çatışması: Bu çalışmada herhangi bir çıkar çatışması bulunmamaktadır.

Finansal Destek: Çalışmaya ilişkin hiçbir kurum ya da kişiden finansal destek alınmamıştır.

KAYNAKLAR

1. Ching TY, Ya-Ping Y, Yu-Chia C. Positive effectsof art therapy on depression and self-esteem of older adults in nursing homes. *Social Work in Health Care*. 2019;58(3):324-38. Doi: 10.1080/00981389.2018.1564108.
2. Torun S, Arslan S, Nazik E, Akbaş M, Öner Yalçın S. Hemşirelik öğrencilerinin benlik saygısı ve boyun eğici davranışlarının incelenmesi. *Cumhuriyet Tıp Derg*. 2012;34:399-404. Doi:10.7197/1305-0028.1279.
3. Saatlou ME, Sakeni Z, Hosseini F, Zahed H. The relationship between personality characteristics, locus of control, and self-esteem among nursing students at Kashan University of Medical Sciences in 2016. *World Family Medicine*. 2018;16(5):63-7. Doi:10.5742/MEWFM.2018.93380.
4. Kararımak Ö, Siviş ÇR. Benlik saygısının ve denetim odağının psikolojik sağlık üzerine

- etkisi: duyguların aracı rolü. Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi. 2011;4(35):30-43.
5. Galanakis M, Palaiologou A, Patsi G, Velegraki IM, Darviri C. A literature review on the connection between stress and self-esteem. Psychology. 2016;7:687-94.
  6. Farhan S, Khan I. Impact of stress, self-esteem and gender factor on students' academic achievement. International Journal on New Trends in Education and Their Implications. 2015;6(2):143-56.
  7. Demir V, Gürsoy F, Ada Ş. Okulöncesi öğretmen adaylarının mesleki benlik saygılarının incelenmesi. Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi. 2011;10(1):597-614.
  8. Kutlu M, Soğukpınar E. Rehber öğretmenlerin benlik saygısı ile mesleki benlik saygısı düzeylerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. e-International Journal of Educational Research. 2015;6(1):84-101.
  9. Konuk ŞD, Karaca A, Açıköz F, Süzer F. Hemşirelik eğitimi mesleki benlik saygısını değiştirir mi? Düzce Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dergisi. 2011;1(3):12-6.
  10. Fırat KH. Hemşirelik öğrencilerinin eğitim stresi ve mesleki benlik saygısı arasındaki ilişki. HUEMFAD. 2018;5(1):49-59.
  11. Dilmaç B, Ekşi H. Öğretmenlerin sahip oldukları değerlerin ve özgeci davranışlarının mesleki benlik saygısı açısından incelenmesi. Değerler Eğitimi Dergisi. 2012;10(23):65-82.
  12. Dikmen Y, Yılmaz D, Usta YY. Hemşirelik öğrencilerinde algılanan sosyal destek ile boyun eğici davranışlar arasındaki ilişkinin incelenmesi. European Journal of Therapeutics. 2017; 23:12-8.
  13. Şenturan L, Köse S, Sabuncu N, Özhan F, Göktaş S. Nursing students' of autonomy and submissive behaviours: four-year follow up. Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi. 2016;19(3):175-81.
  14. Uzgören N, Kara H, Uzgören E. Yöneticilerde boyun eğici davranış eğilimlerinin Chaid analizi ile incelenmesi: yönetici adayı öğrenciler üzerine bir araştırma. EKEV Akademi Dergisi. 2015;19(61):429-40.
  15. Khezerlou E. Professional self-esteem as a predictor of teacher burnout across Iranian and Turkish EFL teachers. Iranian Journal of Language Teaching Research. 2017;5(1):113-30.
  16. Acharya PR, Chalise HN. Self-esteem and academic stress among nursing students. Kathmandu Univ Med J. 2015;52(4):298-302. Doi: 10.3126/kumj.v13i4.16827.
  17. Şahan YB. Eğitim Fakültesi öğrencilerinin boyun eğici davranışlarının yordayıcıları. Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi. 2015;5(43):82-94.
  18. Arslantaş H, Adana F, Bağcı S, Ayva E. Hemşirelik ve ebellek öğrencilerinin klinik uygulamalarında karşılaştıkları şiddetin boyun eğici davranışlar ve bazı değişkenlerle ilişkisi. İ.Ü.F.N. Hem. Derg. 2011;20(1):53-61.
  19. Liu J, Liu YH. Perceived organizational support and intention to remain: the mediating roles of career success and self-esteem. Int J Nurs Pract. 2016;22(2):205-14. Doi: 10.1111/ijn.12416.
  20. Ural A, Kılıç İ. Bilimsel Araştırma Süreci ve SPSS ile Veri Analizi. 4. bsk. Ankara. Detay Yayıncılık. 2013.
  21. Çetinkaya UE, Paşlı GE, Kurt D. Hemşirelerde mesleki benlik saygısı ve meslektaş dayanışması. SDÜ Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dergisi. 2016;7(1):29-35.
  22. Sabancıoğulları S, Doğan S. Professional self-concept in nurses and related factors: a sample from Turkey. International Journal of Caring Sciences. 2017;10(3):1676-84.
  23. Savaşır I, Şahin NH. Boyun eğici davranışlar ölçeği. Bilişsel-Davranışçı Terapilerde

- Değerlendirme Sık Kullanılan Ölçekler. 1. bsk. Ankara. Özyurt Matbaacılık. 1997.
24. Arıca T. Grupla psikolojik danışma yoluyla benlik ve mesleki benlik saygısının geliştirilmesi (Doktora Tezi). İstanbul: Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, 1999.
25. Uzuner A. Yönetici hemşirelerde duygusal zekâ ve boyun eğici davranışların incelenmesi (Yüksek lisans tezi). İstanbul: Haliç Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, 2012.
26. Eşer İ, Khorshid L, Gürol AG. Sağlık çalışanları olmaya aday öğrencilerin boyun eğici davranışlarının incelenmesi. İ.U.F.N. Hem. Derg. 2009;17(1):1-9.
27. Cengiz R, Arslan F, Şahin E. Beden eğitimi öğretmenlerinin özgüven ve boyun eğici davranışlarının incelenmesi. Turkish Journal of Education. 2014;3(3):4-10.
28. Mi-Hae S, Yoon-Ah K, Myung-Jin H. The relationships of professional self-concept, professional autonomy and self-esteem to job satisfaction of clinical nurses. Journal of Korean Academy of Fundamentals of Nursing. 2011;18(4):547-55.
29. Ahn YH, Choi J. Factors affecting Korean nursing student empowerment in clinical practice. Nurse Educ Today. 2015;35(12):1301-6. Doi: 10.1016/j.nedt.2015.08.007.
30. Dimitriadou A, Koukourikos K, Pizirtidou E. The concept of self-esteem in nursing education and its impact on professional behaviour. International Journal of Caring Sciences. 2014;7(1):6-11.
31. Shrestha T. Self-esteem and stress coping among proficiency certificate level nursing students in nursing campus maharajgunj and lalitpur nursing campus. J Nepal Health Res Council. 2013;11(25):283-8.
32. Esmaelzadeh F, Abbaszadeh A, Borhani F, Peyrovi H. Ethical sensitivity in nursing ethical leadership: a content analysis of Iranian Nurses experiences, Open Nurs J. 2017;11:1-13. Doi: 10.2174/1874434601711010001.